14 MART 2023 TIP BAYRAMI
ÖNCÜ KADIN HEKİMLERİMİZE SAYGI SERGİSİ

Kadınların Tıp Fakültesine Girişinin 100. Yılı

ACIBADEM MEHMET ALİ AYDINLAR ÜNİVERSİTESİ

100

Güçle Güvenle Geleceğe

ACIBADEM MEHMET ALİ AYDINLAR ÜNİVERSİTESİ

ACIBADEM
ÜNİVERSİTESİ

14 MART 2023 TIP BAYRAMI
14 MART 2023 TIP BAYRAMI ÖNCÜ KADIN HEKİMLERİMİZE SAYGI SERGİSİ
Kadınların Tıp Fakültesine Girişinin 100. Yılı

Tarih: 14 Mart 2023
Yer: Acıbadem Üniversitesi
Düzenleyen: Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi
Hazırlayanlar: Acıbadem Üniversitesi Biyoetik Kulübü Öğrencileri
Danışmanlar: Prof. Dr. Yeşim Işıl Ülman ve Doç. Dr. Fatih Artvinli
Editör: Prof. Dr. Yeşim Işıl Ülman

14 MARCH 2023 PHYSICIANS' DAY
EXHIBITION IN HONOUR OF OUR LEADING WOMEN IN MEDICINE
100th Anniversary of Women's Entry to the School of Medicine

Date: 14 March 2023
Venue: Acıbadem University
Organized by: Acıbadem University School of Medicine
Prepared by: Acıbadem University Bioethics Club Students
Advisors: Ph.D., Prof. Yeşim Işıl Ülman and Assoc. Prof. Dr. Fatih Artvinli
Editor: Prof. Dr. Yeşim Işıl Ülman

1. Basım Kasım 2023

ISBN: 978-625-44490-4-8

Baskı: Ege Reklam Basım San. Tic. Ltd. Şti.
Esatpaşa Mh. Ziyapaşa Cd. No:4
34704 İstanbul / Ataşehir
Tel: (0216) 470 44 70

Matbaa Sertifika No: 45604

ÖNSÖZ

Bu kitap, kadınların Türkiye'de tıp eğitimi almaya başlamalarının yüzüncü yılı anısına tıp öğrencilerimizin hazırladığı 'Öncü Kadın Hekimlerimize Saygı Sergisi'ndeki çalışmalardan oluşuyor ve bu özelliği ile herhangi bir sergi kitabı olmanın ötesine geçiyor. 14 Mart Tıp Bayramı kapsamında Biyoetik Öğrenci Kulübü'nün Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı akademisyenlerimizin danışmanlığında hazırladıkları bu sergide tüm kadın hekimleri temsilen öğrencilerimizin seçtiği on dört ilham veren hekim yer aldı. Öğrencilerimiz meslek hayatına başladıklarında mirasını taşıyacakları bu hekimleri araştırdılar, bilgileri topladılar ve sergi için hazırladılar. Ortaya keyifle izlediğimiz sergiyi ve çok özenle hazırlanmış bu kitabı çıkardılar. Hem öğrencilerimize hem de onlara yol gösteren, danışmanlık veren akademisyenlerimize, Prof. Dr. Yeşim Işıl Ülman'a ve Doç. Dr. Fatih Artvinli'ye çok teşekkür ediyoruz.

Sergide yer alan hekimlerden Prof. Dr. Türkan Saylan ve Prof. Dr. Olcay Neyzi'den eğitim alma şansına sahip olmuştum. Toplum sağlığı yaklaşımımız, sağlık hakkı ve bilim savunuculuğumuz onların yarattığı öğrenme ortamlarında yeşerdi, sonraki kuşaklara taşıma sorumluluğumuz da öyle. Onların öyküleri; cesaretleri, adanmışlıkları ve olağanüstü kişilikleri hepimize ilham kaynağı oldu ve olmaya devam ediyor.
Cumhuriyetin yüzüncü yılına ithaf edilen bu kitapta yer alan on dört hekimin ve onların temsil ettiği tüm öncü, cesur kadınların onurlu mücadelesinin geleceğe ışık tutmasını dilerim.

Prof. Dr. Nadi Bakırcı
Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı

PREFACE

This book consists of the works in the 'Exhibition in Honour of Our Pioneering Female Physicians ', prepared by our students to commemorate the centennial of women's entry into medical education in Turkey, and with this feature, it goes far beyond being an exhibition book. In honour of the 14th March Physicians' Day in Turkey, fourteen inspiring female physicians were chosen by our students of the Acibadem University Bioethics Club, under supervision of the academics from History of Medicine and Ethics Department in our University. Those female physicians, which took part in this exhibition, represent all pioneering female physicians in Turkey that, indeed, have paved the way, and opened the gates of medicine to their peers, their sisters. Our students studied the lives of these physicians, whose legacy they will carry when they start their career in near future, gathered information and prepared their biographies for the exhibition. They brought out their work in the exhibition that we greatly enjoyed visiting through. This journey has been the core making of this carefully and neatly prepared book. We would like to thank both our students, as well as our academicians, Prof. Dr. Yeşim Işıl Ülman and Associate Prof. Dr. Fatih Artvinli who have guided and advised the students.

I feel myself so lucky to have had the chance of getting trained in person by two of the physcians in the exhibition, Prof. Dr. Türkan Saylan and Prof. Dr. Olcay Neyzi. Our approach to public health, the right to health and our advocacy for science flourished in the learning environments they created, and so is our responsibility to carry it to the next generations. Their stories, their courage, dedication and extraordinary personalities have been the source of inspiration for us and they still continue to inspire us all.
I wish that the honorable struggle of the fourteen physicians and all the pioneering and brave women represented in this book, which is dedicated to the centennial of the Republic, will shed light on the future generations forever.

Nadi Bakırcı M.D., Prof.
Acıbadem University School of Medicine Dean

14 Mart 2023 Tıp Bayramı

ÖNCÜ KADIN HEKİMLERİMİZE SAYGI SERGİSİ

Kadınların Tıp Fakültesine Girişinin 100. Yılı

SUNUŞ: Cam Tavanı Aşanlar

Kadınlar, yüzyıllar boyunca sağlık, şifa, tedavi ve bakım alanında hep var olmakla birlikte kurumsal eğitime ve tıp eğitimine kabul edilmeleri uzun zaman almıştır. Kadınlara daha çok ebelik, hemşirelik, öğretmenlik gibi mesleki alanlar uygun görülmüş, fakat hekimlik alanına girmeleri çok daha uzun yıllara mal olmuştur. Toplumda, bu alanda da, cinsiyet temelli ayrımcılık, kadınların önünde görünmeyen bir duvar, yükselmelerini engelleyen görünmez bir cam tavan (1) olarak çıkmış; eğitime ve tıp mesleğine girişlerini de geciktirmiştir. Kadınların tıp fakültelerine kabulü ve hekimlik mesleğini icra etmeleriyle ilgili dünyada olduğu gibi Türkiye'de de benzer tartışmalar yaşanmıştır. Türkiye'de kadınlarının tıp fakültesinde eğitim alma hakkı, onlara bahşedilmemiş, uzun bir mücadele sonucunda kazanılmıştır (2).

İlk olarak, 19. Yüzyıl Tanzimat (1839) ve Islahat (1856) reformlarıyla çağdaşlaşma sürecinde kız çocuklar için modern anlamda ilk ve orta eğitim kurumlarının açılması ile başlayan okullaşma süreci önemlidir. 1827'de ilk adımı atılan, 1839'da esaslı bir reform geçirerek, çağdaş eğitim vermeye başlayan Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane (Tıp Fakültesi)'nde sadece erkek öğrenciler eğitim görebiliyorlardı. Aynı durum 1863'te ilk kez açılan üniversite, İstanbul Darülfünunu için de geçerlidir (3). Niyazi Berkes, 1862'den itibaren kız çocukların orta öğretim görmeye başlamalarını Tanzimat'ın en büyük başarılarından biri olarak göstermiştir (4).

Kadınların tıp mesleğine girişlerinin öyküsünü, Osmanlı döneminden Cumhuriyete evrilen süreçte kadın hakları mücadelesinden ayrı değerlendirmek eksik kalır. Zira Feryal Saygılıgil'in veciz biçimde özetlediği gibi "Kadınlar Hep Vardı" (5) ve haklarını savunmak için vardılar. Bu arka plan üzerinde yüzyıl sonunda kadınların yüksek eğitim görme taleplerini giderek daha yüksek ifade etmeleri kadın hakları mücadelesi ışığında daha iyi anlaşılabilir (6). Osmanlı Devleti'nde II. Meşrutiyet'in ilanının (1908) toplumda uyandırdığı görece özgürleştirici ortamın ardından; sağlık alanında kadın ile erkek arasındaki ayrımı kaldıran ve birlikte çalışmayı, dayanışmayı zorunlu kılan Balkan Savaşları (1912-1913) ve onu izleyen I. Dünya Savaşı (1914-1918)'nın yarattığı toplumsal dönüşüm, kadınların, tıp fakültesinde eğitim alma hakkının daha güçlü olarak ifade etmelerine de hizmet etti.

Yirminci yüzyılın başında üniversite eğitimi almak isteyen kadınlara, önceleri sadece onlara mahsus kurumlarda (İnas Darülfünunu) okumak uygun görülmüş, fen ve sosyal disiplinlerde eğitime başlamışlar, daha sonra bu dallarda karma eğitime geçilerek kadın ayrımı kaldırılmıştır. Kadınların hekimlik mesleğine girişlerinde, ısrarlı, kararlı mücadeleleri etkili olmuştur. Bu süreçte, 1922-1923 akademik yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde bir grup öncü kadının büyük payı vardır (7). Bununla birlikte, A.B.D., Almanya ve İsviçre'de tıp fakültelerinden başarıyla mezun olarak hekimlik diploması alan, zor şartlarda hekimlik yapan kadınlarımız olmuştur. Bu bağlamda kayıtlara geçen ilk hekimlerimizden birisi, A.B.D. Chicago (Illinois) Tıp Fakültesi'nden mezun (1903) Dr. Zaruhi Kavalcıyan (1877-1969)'dı. Kavalcıyan, zor koşullar altında ve kendisi gibi hekim olan babasının yanında bir yandan hekimlik icra ederken diğer yandan öğretmenlik yaparak hayatını kazanmış ve uzun yıllar İstanbul'da hekimlik mesleğini sürdürmüştü (8). Dr. Kavalcıyan'ın Amerikan Koleji'nde öğrencilerinden biri de Safiye Ali (1894-1952)'dir. Safiye Ali, kolej öğretmeninin de yüreklendirmesiyle hekimlik mesleğini seçme yolunda ilerlemiş ve devlet bursu alarak Almanya'da Würzbug Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okuyarak, tıp diploması almıştır (1921). Mezuniyetinden sonra Türkiye'ye gelerek bir müddet ana ve çocuk sağlığı alanında İstanbul'da hekimlik yapmış, daha sonra Almanya'ya dönerek yaşamını orada tamamlamıştı (9). Dr. Safiye Ali Krekeler sadece hekimlik ve tıp hocalığı yapmakla yetinmemiş, kadınların toplumda ayrım görmeden erkeklerle eşit biçimde var olmaları ve haklarını kullanmaları yönünde kadın hakları savunuculuğu da yapmıştır (10).

Aynı dönemde, 19. yüzyıl sonundan başlayarak, 20. Yüzyılın başlarına uzanan devrede, Osmanlı Feministleri eğitim hakkı, oy hakkı, seçme ve seçilme hakkı, çalışma hakkı için mücadele ediyorlardı. Bu süreçte Halide Edib (Adıvar)'in (1884-1964) güçlü duruşunu ve faaliyetlerini dikkatle not etmek gerekir. Halide Edib'in çağdaşı ve ondan çok etkilenen Nezihe Muhiddin (1889-1958), Türkiye'de kadın hareketinin simgelerindendir. Nezihe Muhiddin önderliğinde, Kadınlar Halk Fırkası adı altında toplanan kadınlar, kadının eşitlikle toplumda var olması, kamu hayatına katılması, kadınların insan haklarını savunmak üzere çalışıyorlardı. Kurup faaliyete geçirdikleri Kadınlar Halk Fırkası kapatılınca, Türk Kadınlar Birliği çatısı altında toplandılar (11). O sırada Almanya'da hekim olarak mezun olup ülkesine dönen Dr. Safiye Ali'nin yolunun bu oluşum ile kesişmesi tesadüf değildir. Dr. Safiye Ali, Kadın Birliği içinde annelere yardım, bebek bakımı, çocuk bakımı ve yetiştirilmesi üzerine annelerin eğitimi işlevleriyle çalışan Sıhhiye Encümeni'nin kurulmasını önermiş ve başkanlığını yapmıştı. Bu Encümen'e bağlı çocuk kliniğinde yeni doğan muayene ve tedavisi, aşılanması ve Süleymaniye Ocağı'nda muhtaç ve fakir çocukların ücretsiz muayenesi yapılıyordu. Aynı zamanda her fırsatta kadınların seçme ve seçilme hakkını savunmuştu (12).

Dr. Safiye Ali'nin bu hizmetlerinin sürdürülebilir olmamasında, Türkiye'den ayrılarak Almanya'ya dönmesinde, bir kadın hekim olarak çalışırken karşılaştığı toplumsal cinsiyetçi baskının ve ona bağlı zorlayıcı koşulların etkisi vardı. Kadın Birliği ise 1927 yılında dönemin hükümet tarafından tasfiye edildi (12).

Aynı yıllarda kadınların yüksek eğitim görme mücadelesi de devam ediyordu. 1920'li yıllarda, İstanbul Darülfününu'nda (Üniversitesi'nde) edebiyat, hukuk, fizik ve kimya gibi bölümlerde kız öğrenciler eğitim almaya başlamışlardı. Fizik bölümünde kızlar ve erkekler aynı sınıflarda, diğer bölümlerde ise kızlar erkeklerden farklı saatler ve sınıflarda eğitim alıyorlardı. Ancak, kız öğrenciler Tıp fakültelerine henüz o yıllarda kabul edilmiyorlardı. Bununla birlikte Müfide Küley ve arkadaşları doktor olma yolunda azimli ve kararlıydılar. Tıp fakültesine yaptıkları çok sayıda başvuruyla süren uzun bir süreç sonunda, kadınlar, önce biyoloji gibi diğer bölümlerde karma eğitim alma, sonra tıp fakültesine kaydını taşıyarak, tıp eğitimi alma hakkını kazanmışlardı (7). İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 1922-1923 Eğitim Öğretim yılında, Kasım 1922'de yaklaşık on kadın tıp eğitimi görmek üzere okula girmeyi başardılar. Eğitimi yarıda bırakma veya vefat gibi nedenlerle ayrılanlar dışında, aralarından altı kadın, stajlarını da tamamlayarak, 1927 ve 1928 yılında mezun oldular. Tıp eğitimi almak ve hekim olmak için yılmadan mücadele veren bu ilk grup öncü kadın hekimler, Müfide Kâzım (Küley), İffet Naim (Onur), Hamdiye Abdürrahim (Maral), Sabiha Süleyman (Sayın), Suat Rasim (Giz) ve Fitnat Celal (Taygun)'du (13). Onları ertesi sene 1923-1924 eğitim öğretim yılında okula kaydolan Kamile Şevki (Mutlu) izledi.

O yıllarda İstanbul'da bir tıp okulu açarak eğitime başlayan bir başka kurum da Amerikan Kız Koleji Tıp Fakültesi'dir. 1919 yılında okul bünyesinde bir tıp okulu açma kararı verilmiş, 1920 yılında tıp eğitimi başlamış, çoğunluğu Rus ve Bulgar olan öğrenciler okula kaydolmuşlardı. Türk öğrenciler bu okula ilk kez 1921- 1922 yılında girmişlerdi. Bu öğrenciler arasında Hamdiye Abdurrahim ile Sabiha Süleyman vardır. Onları daha sonra Seniha Fuat (Yazıcıoğlu) ve Afife Cenani (Demirel) de izlemişlerdi. Hamdiye Abdurrahim (Maral) ve Sabiha Süleyman (Sayın) daha sonra o dönemde Haydarpaşa'da olan İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne geçmişlerdi (1923). Amerikan Kız Koleji Tıp Fakültesi Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulüyle faaliyetlerine son vermiştir (1924) (14).

Ayrıca, Osmanlı Devleti'nde, 1915 yılında, kadınlar henüz tıp fakültesine kabul edilmediğinden, İzmir Vilayeti Idare-i Hususiyesi, Suat Hanım'ı ve Fatma Süeda Emin (Kağıtçıoğlu) (d.1898) Hanım'ı tıp eğitimi almak üzere İsviçre, Cenevre Tıp Okulu'na göndermişti. İzmir'in işgali sırasında tahsisatlarını alamayan öğrencilerin eğitim masrafları, dönemin Osmanlı hükümetinin çıkardığı bir kararnameyle İstanbul Vilayeti tarafından üstlenilmiş, Suat ve Süeda Hanımlar Cenevre Tıp Fakültesi'nde bu olanakla eğitimlerine devam edebilmişlerdi (15). Yine bu dönemde Bedriye Veysi (Bora) Münih Tıp Fakültesi'ne devam etmiş; Fatma Arif (Atasagun), Rockefeller Bursu ile A.B.D.'de Boston Tufts Tıp Fakültesi'nde eğitim almış; Hayrünnisa Ataullah, İngiltere'de Londra Tıp Fakültesi'nden mezun olmuş; Edirneli Amália Frisch (1882-1941), İsviçre'de tıp öğrenimi görüp doktor olmuş; bu kadın hekimler ülkelerine dönerek mesleklerini icra etmişlerdi (16). İlk grup kadın hekimlerimiz iç hastalıkları, genel cerrahi, çocuk cerrahisi, kadın hastalıkları, çocuk sağlığı ve hastalıkları gibi branşlarda uzman olmuşlardı (17) (18). Onların açtığı yol sayesinde yüzlerce kadın tıp mesleğine girmiş; akademide, sahada, klinikte emek vermiş ve sağlık politikalarına yön tayin etmişlerdir. Kadınlar, eğitim haklarını almalarından sonra, 1934'te seçme ve seçilme haklarını da elde etmişlerdir (19).

Kadınların uzun yıllar süren bu hak mücadelesini, hekimlik mesleğine adım atışlarını saygıyla anmak için düzenlediğimiz, Cumhuriyet'in yüzüncü yüzyılına ithaf ettiğimiz sergimizde ve kitapçığımızda ele alınan kadın hekimler, aslında çok daha fazla sayıda kadını temsil etmektedirler. Yukarıda değindiğimiz bu ilk adımlardan sonra kadınlar, her alanda olduğu gibi, hekimlik ve sağlık alanında da giderek çok daha güçlü biçimde var olmuşlar, insan ve toplum sağlığına hizmet eden güçlü sağlık profesyonelleri olarak kendilerini kanıtlamışlardır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin oluşturduğu o görünmez cam tavanı kırıp geçen öncü kadın hekimlerimizi ve tüm dallardaki kadın profesyonellerimizi saygıyla anıyoruz.

Prof. Dr. Yeşim Işıl Ülman

14 March 2023 Physicians' Day

EXHIBITIONIN IN HONOUR OF OUR LEADING WOMEN IN MEDICINE

100th Anniversary of Women's Entry to the School of Medicine

INTRODUCTION:

Women Breaking the Glass Ceiling Away

Women have always been present in the fields of health, healing, treatment, and care for centuries, but gaining acceptance into institutional and medical education took a long time. Women were considered more suitable for professional fields such as midwifery, nursing, and teaching, while entering the field of medicine took many more years. In society, gender-based discrimination created an invisible barrier, an unseen glass ceiling (1), hindering their progress and delaying their access to education and the medical profession. The acceptance of women into medical faculties and their practice of medicine has been a subject of similar debates in Turkey, just as it has been worldwide. In Turkey, the right of women to receive medical education at the medical faculty was not bestowed upon them but was achieved through a long struggle (2).

Initially, the process of modern education and school enrollment for girls, which began with the Tanzimat (1839) and Islahat (1856) reforms in the process of modernization, is quite significant. The process of schooling started with the establishment of modern primary and secondary education institutions for girls. The Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane (School of Medicine) took its first step in 1827 and began to provide contemporary education after undergoing a substantial reform in 1839, but only male students were allowed to receive education there. The same was true for Istanbul University (Istanbul Darülfünunu), which was established for the first time in 1863 (3). Niyazi Berkes considers the fact that girls started receiving secondary education from 1862 as one of the greatest achievements of the Tanzimat period (4).

The story of women's entry into the medical profession in Turkey, like in the world, cannot be fully understood without considering the struggle for women's rights, which evolved from the Ottoman period to the Republic. As succinctly put by Feryal Saygılıgil, "Women have always been there" (5) and they were there to fight for their own rights. Against this backdrop, women increasingly expressed their demands for higher education, which can be better understood in the light of the women's rights movement, at the turn of the century (6). After the declaration of the Second Constitutional Period (II. Meşrutiyet) (1908) in the Ottoman Empire, the relatively liberating atmosphere that arose in society led to significant social transformations, including the Balkan Wars (1912-1913) and World War I (1914-1918), which abolished the distinction between women and men in the health field, necessitating collaboration and solidarity among them and further strengthening their demand for access to medical education.

In the early 20th century, women who wanted to receive university education were initially considered suitable only for certain institutions dedicated to them, namely, University for Women (İnas Darülfünunu). They started their education in science and social disciplines and later co-education was introduced, eliminating gender discrimination. Women's persistent and determined struggle played a significant role in their entry into the medical profession, particularly during the 1922-1923 academic year when a pioneering group of women attended Istanbul University's Faculty of Medicine (7). Moreover, some of women from Turkey successfully graduated from medical faculties in the United States, Germany, and Switzerland, and practiced medicine under challenging conditions. One of our first recorded female physicians is Dr. Zaruhi Kavalcıyan (1877-1969), who graduated from the Chicago (Illinois) College of Medicine in the United States in 1903. Despite difficult circumstances, she practiced medicine alongside her father, who was also a physician, and earned her living by teaching for many years while continuing her medical profession in Istanbul (8). One of Dr. Kavalcıyan's students at the college was Safiye Ali (1894-1952). Encouraged by her college teacher, Safiye Ali chose the path of medicine and received a state scholarship to study at the University of Würzburg's Faculty of Medicine in Germany, where she obtained her medical diploma in 1921. After graduation, she returned to Turkey and practiced medicine in Istanbul in the field of maternal and child health for a while before eventually returning to Germany, where she spent the rest of her life (9). Dr. Safiye Ali Krekeler not only practiced medicine and taught medical students but also advocated for women's rights and their equal existence alongside men in society, promoting their use of rights (10).

During the same period, from the late 19th century to the early 20th century, Ottoman feminists were fighting for the right to education, the right to vote, the right to stand for election and be elected, and the right to work. In this process, it is crucial to carefully note the strong stance and activities of Halide Edib (Adıvar) (1884-1964). Nezihe Muhiddin (1889-1958), who was a contemporary of Halide Edib and deeply influenced by her, became one of the symbols of the women's movement in Turkey. Under the leadership of Nezihe Muhiddin, women

gathered under the name of the Women's People's Party, working to ensure women's equality in society and their participation in public life, and to defend women's human rights. After the Women's People's Party was shut down, they regrouped under the Turkish Women's Union (11). It is not a coincidence that Dr. Safiye Ali, who graduated as a physician in Germany and returned to her country, intersected with this organization. Within the Women's Union, Dr. Safiye Ali proposed the establishment of the Health Council (Sıhhiye Encümeni), which worked on educating mothers about assistance to mothers, baby care, child care, and upbringing, and she served as its president. This Council operated a child clinic where newborns were examined and treated, and children in need from poor families were provided free medical examination at the Süleymaniye Ocağı. She also consistently advocated for women's right to vote and to be elected (12). Dr. Safiye Ali's services could not be sustained, and her decision to leave Turkey and return to Germany were influenced by the gender-based discrimination and compelling conditions she faced while working as a female physician. The Women's Union was dissolved by the government in 1927 (12).

During the same years, the struggle for women's access to higher education continued. In the 1920s, female students began to receive education in fields such as literature, law, physics, and chemistry at the Istanbul Darülfününu (University). In the physics department, male and female students attended classes together, while in other departments, female students received education at different hours and in separate classes from male students. However, female students were not yet admitted to medical faculties. Nevertheless, Müfide Küley and her colleagues were determined and resolute in their pursuit of becoming doctors. Through numerous applications to medical faculties and a long process, women first gained the right to receive co-education in other departments like biology and later transferred to the medical faculty to pursue medical education (7). In the 1922-1923 academic year at Istanbul University's Faculty of Medicine, approximately ten women succeeded in enrolling to study medicine in November 1922. Apart from those who discontinued their education or passed away, six women completed their internships and graduated in 1927 and 1928. This pioneering group of female doctors included Müfide Kâzım (Küley), İffet Naim (Onur), Hamdiye Abdürrahim (Maral), Sabiha Süleyman (Sayın), Suat Rasim (Giz), and Fitnat Celal (Taygun) (13). Kamile Şevki (Mutlu) followed them the next year and enrolled in the 1923-1924 academic year.

During that time, another institution that opened a medical school and started education in Istanbul was the American College for Girls Medical Faculty. In 1919, it was decided to establish a medical school within the College, and medical education began in 1920, with mostly Russian and Bulgarian students enrolling. Turkish students attended this school for the first time in the 1921-1922 academic year. Hamdiye Abdurrahim (Maral) and Sabiha Süleyman (Sayın) were among the Turkish students. They later transferred to Istanbul University's Faculty of Medicine in Haydarpaşa (1923). The American Girls' College Medical School ceased its activities with the acceptance of the Tevhid-i Tedrisat (Unification of Education) Law (1924) (14).

Furthermore, since women were not yet admitted to medical faculties in the Ottoman Empire in 1915, the Izmir Vilayet Special Administration sent Suat Hanım and Fatma Süeda Emin (Kağıtçıoğlu) (b. 1898) to study medicine at the University of Geneva Medical School in Switzerland. During the occupation of Izmir, when the students could not receive their allocations, the Istanbul Province (Istanbul Vilayeti) took over the responsibility of their education expenses through a decree issued by the Ottoman government, allowing Suat and Süeda Hanıms to continue their education with this support at the University of Geneva Medical School (15). During this period, Bedriye Veysi (Bora) continued her studies at the Munich Medical School; Fatma Arif (Atasagun) received training at Boston Tufts Medical School in the United States with a Rockefeller scholarship; Hayrünnisa Ataullah graduated from London Medical School in the United Kingdom; and Amália Frisch from Edirne (1882-1941), studied medicine in Switzerland and became a doctor. These female doctors returned to their countries and practiced their profession (16). The first group of female doctors specialized in internal medicine, general surgery, pediatric surgery, gynecology, and pediatric health and diseases (17) (18). Thanks to the path they paved, hundreds of women entered the medical profession; labored in the academy, in the clinic, in society, and gave direction to health policies. After obtaining their right to education, women eventually gained the right to vote and to stand for election in 1934 (19).

In our exhibition and booklet, dedicated to the centenary of the Republic, where we respectfully commemorate the long-fought battle for women's rights and their entry into the medical profession, the featured female doctors represent, in fact, many more women. After the pioneering steps we have discussed above, women have increasingly established themselves in various fields, including medicine and healthcare, proving themselves as strong healthcare professionals dedicated to serving human and public health. We pay our respects to these pioneering female doctors and all women professionals from different disciplines who have broken through the invisible glass ceiling constructed by gender inequality.

Prof. Yesim Isil Ulman, PhD.

Kaynaklar / References

(1) Ying Zhuge, Joyce Kaufman, Diane M Simeone, Herbert Chen, Velazquez, Omaida C., "Is There Still a Glass Ceiling for Women in Academic Surgery?", Annals of Surgery 2011; 253(4): 637-643.
(2) Kamile Şevki Mutlu, "Hekimlik Mesleğinde Türk Kadını", İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 1953;16(1):98-108. Bu yazının 98-100. sayfaları şu kitapta alıntılanmıştır: Kamile Şevki Mutlu, "Kızların Tıp Fakültesine Kabulü", Sağlık Alanında Türk Kadını; Cumhuriyet'in ve Tıp Fakültesi'ne Kız Öğrenci Kabulünün 75.Yılı, Editör: Nuran Yıldırım, İstanbul: Novartis, 1998:1-2.
(3) Yeşim Işıl Ülman, Galatasaray Tıbbiyesi, Tıp Eğitiminde Modernleşmenin Başlangıcı, Bilgi Üniversitesi Yayınları 2017
(4) Niyazi Berkes, Türkiye'de Çağdaşlaşma, İstanbul, Doğu-Batı Yayınları, 1978: 226.
(5) Feryal Saygılıgil (hazırlayan), "Sunuş", Kadınlar Hep Vardı, Türkiye Solundan Kadın Porteleri Ankara, Dipnot Yayınları, 2. Baskı, 2021:7.
(6) Serpil Çakır, Osmanlı Kadın Hareketi, İstanbul, Metis Yayınları, Genişletilmiş 3. Baskı, 2011:297-342.
(7) Müfide Küley, "Anılar", Tıp Yolunda 14 Mart 1974, İstanbul Tıp Fakültesi, s. 17; alıntılayan: Sağlık Alanında Türk Kadını; Cumhuriyet'in ve Tıp Fakültesi'ne Kız Öğrenci Kabulünün 75.Yılı, Editör: Nuran Yıldırım, İstanbul: Novartis, 1998:3-7.
(8) Şeref Etker, "Dr. Zaruhi S. Kavalcıyan, Türkiye'nin İlk Kadın Hekimi", Hekim Sözü, İstanbul Tabip Odası Dergisi, Temmuz-Ağustos 2021:33-34.
(9) Nuran Yıldırım, Safiye Ali, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2011.
(10) Didem Konya, "Türkiye'nin İlk Türk Kadın Doktoru: Safiye Ali ve Çalışmaları", Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, Kadın Çalışmaları Özel Sayısı 2018; 19(42): 35-54.
(11) Aksu Bora, "Kadınların Yüzyılı", Cumhuriyet Bir Asırlık Muhasebe, Derleyen: Mehmet Ö. Alkan, İstanbul, İletişim Yayınları, 1. Baskı İstanbul, 2023: 111-118.
(12) Yaprak Zihnioğlu, Kadınsız İnkılap, Nezihe Muhiddin, Kadınlar Halk Fırkası, İstanbul Metis 4. Basım, Kasım 2019: 56-57, 188, 190-191, 201, 208, 209, 238-241.
(13) Nuran Yıldırım, "Tarih Boyunca Kadın Hekimler", Doktor, Şubat-Mart 2004;4(19):34-36.
(14) Şeref Etker, Gülten Dinç, "İstanbul Amerikan Kız Koleji Tıp Fakültesi ve 28'li İki Öğrencisi Dr. Hamdiye Abdürrahim Maral ve Dr. Sabiha Süleyman Sayın", Sağlık Alanında Türk Kadını; Cumhuriyet'in ve Tıp Fakültesi'ne Kız Öğrenci Kabulünün 75.Yılı, Editör: Nuran Yıldırım, İstanbul: Novartis, 1998:60-63.
(15) Nuran Yıldırım, "Dünyada ve Türkiye'de İlk Kadın Hekimler ve Kadınların Hekim Olma Mücadelesi", Toplumsal Tarih, 2006;147:50-57.
(16) Hülya Öztürk, Atiye Emiroğlu, "Osmanlı Devleti'nin Son Dönemleri ile Cumhuriyet'in İlk Dönemlerinde İlk Kadın Hekimlerin Türk Sağlık Sistemine İştiraklarının Döneme Yansımalarının Değerlendirilmesi: Geleneksel Araştırma", Türkiye Klinikleri J Med Ethics. 2023;31(1):34-43.
(17) Şeref Etker, Szabolcs Dobson, László András Magyar, "Türkiye'nin İlk Kadın Doktorları: Amália Frisch", Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları, Ed. Gülten Dinç, 2015; 21:59-67.
(18) Şeref Etker, Gülten Dinç, "Cumhuriyet'in ilk kadın cerrahları Dr. Suat Rasim, Dr. Fitnat Celal ve Dr. İffet Naim Hanımlar", Sağlık Alanında Türk Kadını; Cumhuriyet'in ve Tıp Fakültesi'ne Kız Öğrenci Kabulünün 75.Yılı, Editör: Nuran Yıldırım, İstanbul: Novartis, 1998:53.
(19) Mehmet Ö. Alkan, "Cumhuriyetin Siyasal Dönemeçleri", içinde: Cumhuriyet Asırlık Bir Muhasebe, Derleyen: Mehmet Ö. Alkan, İstanbul, İletişim Yayınları, 1. Baskı 2023: 24-25.

İÇİNDEKİLER

Sunuş:
Cam Tavanı Aşanlar 03

Türkiye'nin İlk Kadın Doçenti
AFİFE CENANİ DEMİREL 08

Evrensel Bir Bilim İnsanı ve Öncü Bir Hekim
AYHAN ÇAVDAR 11

İlk Türk Kadın Jinekolog
FATMA ARİF ATASAGUN 14

Fakirlerin Anası, Doktor ve Milletvekili
FATMA ŞAKİR MEMİK 17

Kadından Ortopedist Olmaz Efsanesi Yıkılıyor
FETHİYE AYRAL 20

İlk Kadın Cerrahlarımızdan
FİTNAT CELAL TAYGUN 23

İki Fakülte Mezunu İki Dal Uzmanı
HATİCE BODUR 26

İlk Kadın Patolog
KAMİLE ŞEVKİ MUTLU 29

Tıp Fakültesinde İlk Kadın Profesör
MÜFİDE KÜLEY 32

Müstesna ve İlham Verici Hekim
OLCAY NEYZİ 35

Türkiye'de Kadın Hekimlerin Sembolü
SAFİYE ALİ KREKELLER 38

İlk Kadın Cerrah
SUAT RASİM GİZ 41

Dermatoloji'de Uluslararası Bir Öncü
TÜRKAN SAYLAN 44

Türkiye'nin İlk Kadın Hekimi
ZARUHİ S. KAVALCIYAN 47

CONTENT

Introduction:
Women Breaking the Glass Ceiling Away 05

Turkey's First Female Associate Professor
AFİFE CENANİ DEMİREL 10

A Universal Scientist and a Pioneering Physician
AYHAN ÇAVDAR 13

The First Turkish Female Gynecologist
FATMA ARİF ATASAGUN 16

Mother of the Poor, Physician and Deputy
FATMA ŞAKİR MEMİK 19

The Legend that Women Cannot Be an Orthopedist is Debunked
FETHİYE AYRAL 22

One of the Pioneering Surgeons in Turkey
FİTNAT CELAL TAYGUN 25

Graduate of Two Faculties, Expert in Two Medical Branches
HATİCE BODUR 28

First Pathologist in Turkey
KAMİLE ŞEVKİ MUTLU 31

The First Female Professor at the Faculty of Medicine
MÜFİDE KÜLEY 34

An Extraordinary and Inspirational Physician
OLCAY NEYZİ 37

The Symbol of the Leading Female Physicians in Turkey
SAFİYE ALİ KREKELLER 40

First Female General Surgeon
SUAT RASİM GİZ 43

An International Pioneer in Dermatology
TÜRKAN SAYLAN 46

The First Female Physician in Turkey
ZARUHİ S. KAVALCIYAN 49

14 MARCH 2023 PHYSICIANS' DAY EXHIBITION IN HONOUR OF OUR LEADING WOMEN IN MEDICINE

100th Anniversary of Women's Entry to the School of Medicine

ISBN 978-625-44490-4-8

Date: 14 March 2023
Venue: Acıbadem University
Organized by: Acıbadem University School of Medicine
Prepared by: Acıbadem University Bioethics Club Students
Advisors: Prof. Yeşim Işıl Ülman and Assoc. Prof. Fatih Artvinli
Editor: Yeşim Işıl Ülman